

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 9/2011 rd**

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och vissa lagar som har samband med den

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 8 november 2011 regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och vissa lagar som har samband med den (RP 111/2011 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att arbetslivs- och jämställdhetsutskottet ska lämna utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överinspektör Timo Meling och projektchef Olli Vihanta, arbets- och näringsministeriet
- konsultativ tjänsteman Kirsi Päivänsalo, social- och hälsovårdsministeriet

- branschchef Merja Nyström, Helsingfors arbets- och näringsbyrå
- jurist Antti Klemola, Folkpensionsanstalten
- direktör för välfärdstjänster Antti Parpo, S:t Karins stad
- jurist Jarmo Pätäri, Akava ry
- expert Mikko Räsänen, Finlands näringsliv rf
- chef för sysselsättningsärenden Pirjo Väänänen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- juridisk ombudsman Harri Hellstén, Företagarna i Finland rf
- jurist Heli Puura, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- ordförande Lea Karjalainen, Finlands Arbetslösas Samarbetsorganisation TVY rf
- byråchef Olli Häkkinen, Besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Utskottet understöder regeringens proposition. Propositionen skapar klarhet i verkställandet av utkomstskyddet för arbetslösa genom att harmo-

nisera påföljdssystemet för olika förmånstagare. Tydligare bestämmelser förbättrar de arbetssökandes rättssäkerhet, bidrar till likabehandling av de arbetssökande och minskar det administrativa arbetet på de verkställande myndigheterna. Författningsändringarna kan också styra och uppmuntra arbetssökande att aktivt söka jobb.

Sysselsättningsförutsättningarna kan förbättras och perioderna av arbetslöshet förkortas särskilt med möjligheten att under tre månader pröva på ett jobb som inte omfattas av skyddet för yrkesskicklighet och regional rörlighet.

Det är viktigt att bestämmelserna är tydliga men också att de arbetssökande erbjuds tillräcklig information och rådgivning om påföljderna inom utkomstskyddet för arbetslösa. I praktiken kunde sanktioner såsom perioder utan ersättning eller åläggande av arbetsskyldighet ofta undvikas om kunden fick tillräckligt information om sina skyldigheter och om påföljder för underlåtenhet att uppfylla dem. Utskottet betonar att effektiv information ökar kundernas rättstrygghet och minskar dessutom myndigheternas kontrolluppgifter.

De föreslagna lagändringarna innebär att sysselsättningsplanen blir mer bindande. En arbetssökande kan utan påföljder tacka nej till en erbjuden sysselsättningsfrämjande tjänst om den inte ingår i sysselsättningsplanen. Planen binder därmed både den arbetssökande och arbeidskraftsmyndigheten. Man bör således fästa större uppmärksamhet vid planens innehåll och utgå från en individuell bedömning i stället för en schablonmässig modell när man upprättar den. Utskottet poängterar att planen också kan förutsätta samarbete med andra aktörer såsom kommunala social- och hälsovårdsmyndigheter. Planen ska i förekommande fall även innefatta social-, hälso- och rehabiliteringsservice enligt kundens behov.

Den föreslagna lagändringen där också rehabiliterande arbetsverksamhet uppfyller skyldigheten att vara i arbete är enligt utskottet mycket bra för dem som ligger sämst till på arbetsmarknaden. Reformen förbättrar för dem som har svårast att få anställning och skapar en ekonomisk drivfjäder för kommunerna att utnyttja rehabiliterande arbetsverksamhet i arbetslöshetshanteringen. Utskottet vill fästa uppmärksamheten på motiven till bestämmelsen där det konstateras att sysselsättningsfrämjande tjänster på motsvarande sätt som nu ska fullgöra skyldigheten att vara i arbete oberoende av om servicen ordnas alla dagar i veckan eller om den arbetssökande t.ex.

är borta utan lov. Enligt utskottet är det viktigt att man med allmänna råd försöker harmonisera praxis och tolkningar om fullgörande av skyldigheten och åläggande av sanktion.

Det blir också lättare att fullgöra skyldigheten när bl.a. arbetsprövning, arbetspraktik, arbetslivsträning och kombinerad arbets- och utbildningsprövning räknas till godo i skyldigheten att vara i arbete. Också företagarnas ställning förbättras när arbetsskyldigheten uppfylls genom sysselsättning inom företagsverksamhet eller i eget arbete. Men också efter lagändringarna beaktas i skyldigheten endast de veckor av förvärvsarbete då arbetstimmarna varit minst 18. Detta gör det avsevärt svårare för deltidsarbetare och kortjobbare att fullgöra sin arbetsskyldighet och därmed igen få rätt till utkomstskydd för arbetslösa.

Arbets- och näringsbyråernas resurser

Utskottet anser det positivt att man rationaliserar arbets- och näringsbyråernas arbetsuppgifter genom att dra ner på kontrollen av utkomstskyddet för arbetslösa och prioritera tjänster som främjar möjligheterna att få arbete. Utskottet uttrycker ändå sin oro över att de minskade kontrolluppgifterna kanske inte leder till bättre tjänster trots allt, eftersom arbets- och näringsbyråernas resurser fortsätter minska. Statens produktivitetsprogram har reducerat arbets- och näringsbyråernas personalresurser med 20 procent. Eftersom samhällsgarantin för unga kommer att lägga beslag på personal under de närmaste åren, finns risken att tjänsterna för personer med sämst arbetsmarknadsstatus försämras. Samtidigt betyder den planerade omorganiseringen av arbets- och näringsbyråerna att elektroniska tjänster blir dominerande i kundservicen. Utskottet betonar att man i reformen bör ta tillräcklig hänsyn till de kunder som fortfarande behöver personlig service.

Enligt propositionen har den arbetssökande i princip rätt till utkomststöd också under en utlandsresa. Reformen har väckt farhågor att arbetssökande kan få utkomstskydd för arbetslösa också när de vistas utomlands även om de inte har för avsikt att jobba i Finland. Utskottet fram-

håller att arbets- och näringsbyråernas aktiva tjänstutbud förhindrar obehörig utbetalning av arbetslöshetsförmåner om det finns tillräckligt med resurser för sysselsättningstjänsterna. En effektiv betjäning reducerar också behovet av missbrukskontroll.

Fortsatta åtgärder

Arbetslösa arbetssökande får det bättre i många avseenden när sanktionssystemet förenklas. Trots det kvarstår i systemet för utkomstskydd för arbetslösa en lång rad påföljder för klandervärt förfarande. Utskottet vill i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på den förlust av arbetslöshetsförmåner som drabbar dem som deltar i sysselsättningsfrämjande åtgärder för de dagar de är frånvarande. För att uppmuntra till deltagande i aktiveringsåtgärder får deltagaren inte bara arbetslöshetsförmån utan också kostnadsersättning. Enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa förlorar arbetssökanden förutom kostnadsersättningen också utkomstskyddet för frånvarodagen om han eller hon är frånvarande från ovannämnda åtgärder.

I synnerhet i rehabiliterande arbetsverksamhet är det mycket vanligt med frånvaro, eftersom det är frågan om arbetssökande som i de flesta fall varit länge borta från arbetsmarknaden och som kräver mycket rehabilitering för att komma in på arbetsmarknaden igen. Förlust av utkomstskydd för arbetslösa på grund av tillfäll-

ig frånvaro kan anses orättvist bl.a. med beaktande av att det finns kunder som inte ens försöker delta i aktiveringsåtgärder men inte mister sitt utkomstskydd. Dessutom har arbetsgivarna olika praxis att anmäla frånvaro, vilket leder till särbehandling av aktiveringsdeltagarna.

Administrationen kring frånvarouppföljningen belastar Arbetskraftsmyndigheterna, eftersom de ska ge den som betalar ut arbetslöshetsförmånen ett Arbetskraftspolitiskt utlåtande. Avslag på utkomstskydd ger också kommunens sociala myndigheter extra arbete. Om utkomstskyddet inte påverkades av en kort frånvaro, skulle mängden administrativt arbete minska och resurser kunna avsättas för Arbetskraftstjänster vid arbets- och näringsbyråerna och servicecentren för Arbetskraft.

Utskottet föreslår att Social- och hälsovårdsutskottet i sitt betänkande förutsätter att regeringen utreder om det är ändamålsenligt med sanktioner, om deltagare i Arbetskraftspolitiska åtgärder är borta en kort tid. Utskottet föreslår också att det utreds om skyldigheten att vara i arbete uppfylls genom timmar i förvärsarbete utan gräns för antalet veckotimmar.

Ställningstagande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sägs ovan.

AjUU 9/2011 rd — RP 111/2011 rd

Helsingfors den 9 december 2011

I den avgörande behandlingen i utskottet deltog

ordf. Tarja Filatov /sd
vordf. Anne-Mari Virolainen /saml
medl. Markku Eestilä /saml
Sanni Grahn-Laasonen /saml
Anna Kontula /vänst
Jari Lindström /saf
Eeva Maria Maijala /cent
Lea Mäkipää /saf
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd

Elisabeth Naucclér /sv
Annika Saarikko /cent
Kristiina Salonen /sd
Mikko Savola /cent
Eero Suutari /saml
Katja Taimela /sd
Jani Toivola /gröna
Maria Tolppanen /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.